

THỰC HÀNH NGHỀ NGHIỆP TRONG ĐÀO TẠO THANH NHẠC CHUYÊN NGHIỆP TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG

ĐỖ HƯƠNG GIANG

Email: dohuonggiang99@gmail.com

Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương

PROFESSIONAL PRACTICE IN PROFESSIONAL VOCAL TRAINING AT THE NATIONAL UNIVERSITY OF ARTS EDUCATION

TÓM TẮT ↔ ABSTRACT

Cùng với sự phát triển và đổi mới của hệ thống giáo dục Đại học trên toàn quốc, trong những năm qua, Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật TW đã từng bước đổi mới, tiếp cận và hoà nhập với hệ thống giáo dục Đại học, thể hiện rõ nét trong công tác quản lý, trong giảng dạy, biên soạn đề cương chi tiết bài giảng, soạn giáo trình, nâng cao trình độ đạt chuẩn của trường Đại học. Để đáp ứng nhu cầu ngày càng cao của xã hội, thì chất lượng nghệ thuật biểu diễn âm nhạc nói chung, nghệ thuật ca hát nói riêng cần phải có một hướng đi đúng. Vì vậy, cần quan tâm tới tầm quan trọng Thực hành nghề nghiệp trong đào tạo Thanh nhạc chuyên nghiệp tại trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật TW.

Do vậy, chương trình đào tạo cần có sự phối hợp chặt chẽ giữa dạy kỹ thuật Thanh nhạc với thực hành biểu diễn, thực hành nghề nghiệp nhằm tạo ra một sức mạnh tổng hợp trong việc rèn luyện nâng cao năng lực nghề nghiệp nói chung và kỹ năng biểu diễn nói riêng cho sinh viên, bằng cách đổi mới phương pháp dạy học, hiện đại hoá nội dung, có sự quan hệ mật thiết giữa các môn học liên quan.

Từ khóa: Thực hành nghề nghiệp trong đào tạo Thanh nhạc

Along with the development and innovation in higher education system nationwide, the National University of Arts Education has gradually innovated, approached and integrated itself into the system, which is clearly demonstrated in its management, teaching, compilation of detailed lecture outlines, preparation of curriculum, and the improvement of standard achievement. In order to meet the increasing demands of society, the quality of the art of musical performance in general, and the art of singing in particular, needs to be properly addressed by the students right from their studies at the university. Hence, it is necessary to recognize the importance of Professional practice in professional vocal training at the National University of Arts Education.

Therefore, the training program should include a close coordination between Vocal technique teaching and Performance & Professional Practices in order to create a synergy in training and improving professional capacity in general and performing skills in particular for students, by innovating teaching methods, modernizing contents, and developing close relationships between related subjects.

Keywords: Professional practice in vocal training

EDUCATION

1. Vai trò quan trọng của thực hành nghề nghiệp trong đào tạo Thanh nhạc

Thực hành có nghĩa hình thức áp dụng lí thuyết vào thực tế, là luyện tập để trau dồi kỹ năng, kỹ xảo, để hiểu rõ và nắm vững lý thuyết. Việc đảm bảo chất lượng giảng dạy, nâng cao chất lượng thực hành nghề nghiệp tạo dựng thương hiệu, quảng bá hình ảnh nhà trường luôn được đội ngũ giảng viên, sinh viên nhà trường nói chung, khoa Piano và Thanh nhạc nói riêng rất coi trọng. Đối với sinh viên chuyên ngành Thanh nhạc, ngoài việc học tập những kiến thức cơ bản, các giờ học kỹ thuật trên lớp, thì việc rèn luyện kỹ năng thực hành luôn được các em quan tâm. Vì vậy, môi trường phải gắn với kỹ năng thực hành nghề nghiệp, rèn luyện kỹ năng thực hành biểu diễn mới sẽ tạo cho sinh viên sự sáng tạo, sự phát triển ngành nghề của sinh viên.

Để đáp ứng nhu cầu ngày càng cao của xã hội, thì chất lượng nghệ thuật biểu diễn âm nhạc nói chung, nghệ thuật ca hát nói riêng cần phải có một hướng đi đúng ngay từ khi các em còn ngồi trên ghế nhà trường. Vì vậy, cần quan tâm tới tầm quan trọng Thực hành nghề nghiệp trong đào tạo Thanh nhạc chuyên nghiệp tại trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương, giúp sinh viên được vận dụng, tổng hợp kiến thức và kỹ năng đã học tại trường và ứng dụng vào biểu diễn. Từ đó, sinh viên sẽ vận dụng kiến thức Thanh nhạc vào học tập để có kỹ năng biểu diễn, chủ động linh hoạt trong thâm nhập thực tế và hoạt động cùng các nhà hát, các đoàn nghệ thuật, tham gia vào các chương trình biểu diễn, phù hợp với sở trường phong cách rèn luyện đáp ứng rèn luyện khi ra trường.

2. Thực trạng dạy và học kỹ năng thực hành nghề nghiệp Thanh nhạc

2.1 Chương trình đào tạo

Chương trình đào tạo Thanh nhạc được thực hiện theo Thông tư 17/2021/TT-BGDĐT ngày 22/06/2021 của Bộ Giáo dục và Đào tạo Quy định về chuẩn chương trình đào tạo. Nội dung chương trình được xây dựng từ định hướng và mục tiêu đào tạo của nhà trường, phù hợp với khả năng và phát huy được năng lực của người học. Chương trình có sự thống nhất từ giáo trình, đề cương chi tiết, bài giảng, đến hệ thống bài tập thanh nhạc theo từng học kỳ, năm học. Nội dung chương trình nhằm cung cấp cho sinh viên các kiến thức về lý luận âm nhạc, kỹ thuật thanh nhạc hoàn thiện giọng hát thì kỹ năng biểu diễn, đồng thời chú trọng tới thực hành nghề nghiệp. Đây là nội dung quan trọng, góp phần quan trọng trong chương trình dạy học. Khi được hướng dẫn thực hành nghề nghiệp, sinh viên có thêm kinh nghiệm cọ sát với thực tế biểu diễn trên sân khấu, được phát triển các kỹ năng biểu diễn, và định hình được phong cách của bản thân.

Thời gian lên lớp chuyên ngành thanh nhạc của hệ Đại học là 8 tín chỉ/8 học phần, mỗi học phần tương đương với 14 tuần/1 tín chỉ/ 28 tiết. Giảng viên hướng dẫn 01 SV lên lớp 2 tiết/1 tuần.

Sau mỗi tín chỉ, mỗi học phần, sinh viên được thi kiểm tra dưới hình thức thực hành biểu diễn sân khấu với các chủ đề đã được học, để đánh giá mức độ rèn luyện và học tập theo đã mức độ tăng dần từ dễ đến khó, từ ít đến nhiều theo từng năm học. Nội dung thi hết học phần, mỗi sinh viên phải thi các bài: bài Aria, Romance, bài hát Việt Nam, dân ca...

2.2. Học phần thực hành biểu diễn

Thực hành biểu diễn, thực tập nghề nghiệp là một yếu tố hết sức quan trọng đối với sinh viên ngành Thanh nhạc. Đó là điều kiện giúp cho sinh viên được ứng dụng những kiến thức cơ bản về phương pháp biểu hiện, quy tắc thực hành của sân khấu; phát triển kỹ thuật diễn xuất nội tâm và hình thể; phát triển khả năng tưởng tượng trong hoạt động của diễn viên thích ứng với hoàn cảnh quy định; biểu hiện được mối quan hệ giữa các nhân vật với những đối tượng, mục đích, phương thức; thể hiện được sự giải phóng cơ thể khi hát và áp dụng các kỹ thuật diễn viên vào thể hiện các tác phẩm Thanh nhạc.

Thực tế cho thấy, trong quá trình đào tạo các giảng viên Thanh nhạc đã cố gắng, nỗ lực hướng dẫn sinh viên, cũng như tạo điều kiện cho các em thực hành nghề nghiệp. Tuy nhiên, vẫn còn một số hạn chế như: còn tình trạng sinh viên thờ ơ, coi nhẹ rèn luyện kỹ năng Thực hành biểu diễn, thực hành nghề nghiệp, chỉ tập trung vào giờ kỹ thuật cá nhân; nhiều sinh viên có năng khiếu về hát, có giọng hát tốt, kỹ thuật hát khá, nhưng kỹ năng biểu diễn, bản lĩnh sân khấu lại yếu, nhút nhát, không dám thể hiện trước đám đông; việc giảng dạy và tổ chức hoạt động của sinh viên còn nhiều lúng túng, chưa biết vận dụng tốt kiến thức đã học vào thực tiễn, còn dựa vào giảng viên hướng dẫn... Một trong những nguyên nhân dẫn đến hạn chế trên là do Khoa và tốt bộ môn chưa xây dựng được biện pháp để làm tốt công tác rèn luyện thực hành biểu diễn, thực hành nghề nghiệp cho sinh viên trong quá trình đào tạo.

2.3. Thực hành nghề nghiệp

2.3.1. Thực hành nghề nghiệp trong trường

Thực tập nghề nghiệp tại trường thông qua chương trình sẽ giúp sinh viên được rèn luyện kỹ năng biểu diễn với các hình thức như: kỹ thuật biểu diễn hát đơn ca, song ca, tốp ca, đồng ca, hát với vũ đạo, hát với dàn nhạc, được nghe và xem các tác phẩm, các chương trình biểu diễn tiêu biểu của thế giới và trong nước. Qua quá trình học tập các em đã từng bước nâng cao về kỹ năng biểu diễn của mình, tự tin khi biểu diễn trước tập thể, có cơ hội được thể hiện các

EDUCATION

tác phẩm đảm bảo với nội dung, và tính chất.

Thực hành nghề nghiệp tại trường tạo điều kiện cho sinh viên được tham gia các chương trình biểu diễn tại khoa và các hoạt động giao lưu, các chương trình biểu diễn quy mô cấp trường. Qua thực tế này, các em sẽ dần trưởng thành, bản lĩnh hơn trên sân khấu. Đó là động lực phấn đấu trong quá trình học tập chuyên ngành, các em trở nên tự tin hơn để có thể tiếp tục tham gia các chương trình biểu diễn ở ngoài xã hội.

2.3.1. Thực hành nghề nghiệp tại các nhà hát ca múa nhạc chuyên nghiệp
Học phần thực hành nghề nghiệp tại các nhà hát ca múa nhạc gồm 2 học phần, mỗi học phần 6 tín chỉ Học kéo dài từ năm thứ ba đến hết năm thứ tư.

Thực hành nghề nghiệp 1 và Thực hành nghề nghiệp 2 là chương trình giúp cho sinh viên được thực tập, làm việc tại một nhà hát chuyên nghiệp, được dịp tổng hợp kiến thức và kỹ năng để thực hành biểu diễn dưới các hình thức đơn ca, song ca, tam ca, tứ ca, tốp ca, trích đoạn Aria được trích trong các nhạc kịch (opera), ca kịch operette, hợp xướng trong các chương trình học tại phòng hòa nhạc, với các chương trình biểu diễn của nhà trường và các chương trình biểu diễn phục vụ các hoạt động xã hội. Tại các nhà hát ca múa nhạc chuyên nghiệp, sinh viên sẽ được ôn tập và luyện toàn bộ các kỹ năng của nghề nghiệp, bao gồm:

Bước 1: Kiểm tra, xác định phân loại giọng hát

Bước 2: Xây dựng nội dung chương trình phù hợp với năng lực. Phân vai phù hợp với giọng hát và năng lực của sinh viên

Bước 3: Làm việc cá nhân, làm việc nhóm để luyện tập phù hợp với kế hoạch chương trình biểu diễn

Bước 4: Trình diễn chương trình báo cáo thực tập tại nhà hát, hoặc tham gia biểu diễn cùng nhà hát trước công chúng

Bước 5: Nghe nhận xét, đánh giá từ các nhà chuyên môn

Trong quá trình rèn luyện hình thành kỹ năng thực hành, cùng với thời gian và sự hướng dẫn của giảng viên, sinh viên sẽ từng bước thực hiện kỹ năng thực hành để đạt được sự tự tin trong thể hiện tác phẩm.

2.3.3. Thực hành nghề nghiệp thông qua cuộc thi hát trong nước và Quốc tế

Để giúp cho sinh viên thực hành để xây dựng định hướng nghề nghiệp cho tương lai, ngoài các hình thức hoạt động, rèn luyện thực hành biểu diễn thường xuyên tại trường, thực hành biểu diễn ngoài xã hội,

giảng viên cũng hướng cho các em tham gia các cuộc thi nghệ thuật chuyên ngành. Đây là một trong những con đường nâng cao chất lượng lĩnh hội các kiến thức thanh nhạc, rèn luyện khả năng ứng dụng kiến thức lý thuyết vào thực tế. Thông qua các hoạt động này sinh viên có cơ hội vận dụng những tri thức khoa học về chuyên môn, nghiệp vụ để giải quyết các bài tập thực tiễn, nhờ đó mà kỹ năng nghề nghiệp được hình thành và có điều kiện rèn luyện, củng cố.

Giảng viên của Khoa đã khuyến khích sinh viên tham gia các cuộc thi uy tín của nhà nước hoặc tư nhân như: Concours Âm nhạc mùa thu của Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch; Cuộc thi Tài năng trẻ HSSV nghệ thuật toàn quốc; Cuộc thi Sao Mai; Cuộc thi Giọng hát hay Hà Nội; Cuộc thi Tài năng âm nhạc Việt; Hay các chương trình truyền hình thực tế, tìm kiếm tài năng về âm nhạc...

Ngoài ra, Khoa Piano và Thanh nhạc, trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương đã tổ chức thành công cuộc thi Giọng hát hay sinh viên mở rộng định kì hằng năm, tạo ra sân chơi chuyên nghiệp cho sinh viên trong trường và toàn bộ các trường cao đẳng, đại học trên địa bàn Hà Nội, đặc biệt là với sinh viên chuyên ngành thanh nhạc.

3. Nâng cao hiệu quả rèn luyện thực hành nghề nghiệp cho sinh viên ngành Thanh nhạc

Mặc dù đã đạt được những thành công trong rèn luyện thực hành cho sinh viên chuyên ngành Thanh nhạc. Tuy nhiên, để chất lượng đào tạo được nâng cao hơn nữa, cần phải có những biện pháp thiết thực, nhằm giúp cho sinh viên có cơ hội vận dụng những tri thức khoa học về chuyên môn, nghiệp vụ để giải quyết các bài tập thực tiễn, giúp các em có điều kiện rèn luyện để hình thành kỹ năng nghề nghiệp.

3.1. Chú trọng tới kỹ năng thực hành biểu diễn

Kỹ thuật biểu diễn đối với sinh viên Thanh nhạc là thực hành tổng hợp các nội dung đào tạo của chuyên ngành. Sinh viên được dịp tổng hợp kiến thức và kỹ năng để thực hành biểu diễn dưới các hình thức: đơn ca, song ca, tam ca, tốp ca... nhằm ứng dụng vào thực tiễn hoạt động nghề nghiệp đáp ứng yêu cầu xã hội. Trong quá trình học kỹ thuật biểu diễn, giảng viên cần giúp cho sinh viên có tâm lý thoải mái, tự tin, thể hiện rõ nội dung tác phẩm và hình tượng nghệ thuật của tác phẩm. Để mang lại hiệu quả trong rèn luyện kỹ năng biểu diễn sân khấu cho sinh viên, cần xây dựng chương trình kỹ thuật biểu diễn và lập kế hoạch cụ thể trong từng tuần, từng kỳ và năm học. Khi hướng dẫn sinh viên thực hành, cần chọn các tác phẩm phù hợp với năng lực, phù hợp với các hình thức biểu diễn.

Sinh viên khi rèn luyện kỹ năng thực hành biểu diễn,

trước hết phải nắm vững các kỹ thuật thanh nhạc và biết phát huy khả năng hát truyền cảm để có thể chủ động sáng tạo trong thể hiện tác phẩm. Cần chú trọng tới rèn luyện để có thể truyền tải những tình cảm, những cảm xúc tinh tế nội dung tác phẩm và mở ra hình tượng ẩn chứa trong lời ca. Phát triển kỹ thuật thanh nhạc và phát triển kỹ năng biểu diễn chính là hai nhiệm vụ song song mà bất cứ người học thanh nhạc nào cũng đều phải rèn luyện trong nhà trường, cũng như xuyên suốt quá trình hoạt động nghệ thuật sau này.

Khi bước ra sân khấu biểu diễn, sinh viên sẽ không tránh khỏi sự lo lắng, hồi hộp, thiếu tự tin. Các em có thể choáng ngợp bởi một không gian biểu diễn mới với số lượng khán giả đông. Vì vậy, khi hát rất dễ bị hụt hơi hoặc lấy hơi không đủ. Ngoài ra, khi quá hồi hộp, sẽ dễ bị run, cơ bụng, cơ hậu, họng thường co cứng làm ảnh hưởng đến cả chất giọng và khả năng biểu diễn. Chính vì vậy, các em phải được rèn luyện bản lĩnh tự tin, làm chủ bản thân, làm chủ sân khấu. Ngoài ra, cần chú trọng cho sinh viên rèn luyện kỹ năng làm việc nhóm để thúc đẩy tinh thần làm việc tập thể. Ngày nay, khi khoa học kỹ thuật ngày càng phát triển thì yêu cầu làm việc theo nhóm là cần thiết hơn bao giờ hết. Nhờ các hoạt động trong nhóm, chúng ta vừa phát triển các kỹ năng cá nhân, thu nạp những kiến thức, kinh nghiệm cho bản thân, đồng thời góp phần vào các hoạt động đem lại những giá trị về vật chất và tinh thần. Khi được trang bị thật tốt kỹ năng làm việc nhóm, thường xuyên tổ chức tập luyện theo nhóm để phục vụ trong quá trình học tập, làm việc cũng như trong biểu diễn, tinh thần của các em sẽ phần chần hơn, từ đó bản thân sẽ nỗ lực hơn trong luyện tập.

Để hình thành và phát triển năng lực biểu diễn cho sinh viên ngành thanh nhạc chúng ta thấy cần có một đội ngũ những người thầy giỏi, để có thể xây dựng cho sinh viên một nền tảng kỹ thuật vững chắc, một khả năng thể hiện và biểu diễn tác phẩm phong phú là hết sức cần thiết, sự hoàn thiện về kỹ thuật giúp các em tự tin khi biểu diễn tác phẩm thanh nhạc. Đây chính là cơ sở để các em trở thành những người nghệ sĩ trong tương lai luôn độc lập và sáng tạo nhằm đạt được sự thuyết phục trong nghệ thuật biểu diễn thanh nhạc.

Sinh viên sau khi đã trang bị cho mình những kỹ năng cần thiết trong biểu diễn, các kiến thức cần thiết cho việc hiểu sâu về tác giả, tác phẩm, để trở thành người nghệ sĩ thực thụ, các em phải tự nghiên cứu, từng bước xây dựng “phong cách biểu diễn” của riêng mình. Vì vậy, người giảng viên cần làm tăng tính độc lập, sáng tạo và biểu cảm trong quá trình biểu diễn của các em, để có thể định hướng phong cách, chọn bài và hướng dẫn rèn luyện sao cho đạt kết quả tốt nhất.

3.2. Kết nối các cơ sở có hoạt động biểu diễn âm nhạc trong quá trình đào tạo

Ngoài việc học tập trên giảng đường trong các giờ học kỹ thuật, thì việc rèn luyện kỹ năng thực hành là rất quan trọng. Nếu như sinh viên chỉ học ở trên lớp, không có môi trường thực tế để rèn luyện kỹ năng thực hành thì sự sáng tạo và sự phát triển ngành nghề của các em sẽ bị hạn chế. Vì vậy người cần chú trọng tới vấn đề rèn luyện kỹ năng thực hành thông qua học tập tại các không gian khác, các môn học bổ trợ khác, như: hát với dàn nhạc, học vũ đạo, nghe và xem các tác phẩm, các chương trình biểu diễn tiêu biểu của thế giới và trong nước, được tham gia các chương trình biểu diễn ngay tại khoa, tại trường...

Để có thể tham gia các hoạt động biểu diễn ngoài trường phục vụ xã hội, trước hết sinh viên phải có kỹ thuật cơ bản đảm, có khả năng biểu diễn tốt. Vì vậy ngay trong quá trình thực hành biểu diễn tại trường, giảng viên hướng dẫn đã lựa chọn những em có quá trình rèn luyện, thực hành kỹ năng biểu diễn đảm bảo để tham gia vào đội nghệ thuật chất lượng cao của nhà trường.

Được tập luyện thường xuyên các chương trình với các chủ đề, nội dung và hình thức biểu diễn khác nhau, để sinh viên có thể tham gia biểu diễn phục vụ xã hội. Nhà trường có thể kết nối và tham gia các chương trình biểu diễn phục vụ hoạt động chính trị, xã hội tại các tổ chức các cơ quan đoàn thể, các ban ngành; Gắn kết thường xuyên với Đài phát thanh và truyền hình để sinh viên được tham gia các chương trình thu thanh, quay hình phát sóng trên Đài truyền; Khuyến khích SV thành lập các ban nhạc, tập hát do chính các em sáng tạo nên, tạo sân chơi cho các em được biểu diễn, sáng tác, và phát huy khả năng bản lĩnh biểu diễn của mình...

Kết luận:

Thực hành nghề nghiệp là một quá trình trải suốt khoá đào tạo. Trong đào tạo chuyên ngành Thanh nhạc, thực hành nghề nghiệp là một bộ phận quan trọng bậc nhất và chiếm tỉ trọng khá lớn, có vai trò đặc biệt quan trọng trong quá trình đào tạo.

Do vậy, trong hướng dẫn thực hành nghề nghiệp, cần phải đổi mới công tác quản lý đào tạo một cách tích cực, tạo môi trường dạy - học tương thích để mục tiêu đào tạo gắn đào tạo và yêu cầu xã hội mới có thể có hiệu quả tốt nhất. Chương trình đào tạo cần có sự phối hợp chặt chẽ giữa dạy kỹ thuật Thanh nhạc với thực hành biểu diễn, thực hành nghề nghiệp nhằm tạo ra một sức mạnh tổng hợp trong việc rèn luyện nâng cao năng lực nghề nghiệp nói chung và kỹ năng biểu diễn nói riêng cho sinh viên, bằng cách đổi mới phương pháp dạy học, hiện đại hoá nội dung, có sự quan hệ mật thiết giữa các môn học liên quan.

EDUCATION

Nhà trường, khoa cần xây dựng đội ngũ giảng viên có kinh nghiệm trong hướng dẫn thực hành nghề nghiệp. Các giảng viên phải thường xuyên rèn luyện nâng cao trình độ chuyên môn nghiệp vụ của mình làm sự chuẩn mực, có tinh thần trách nhiệm và tâm huyết với nghề, có trình độ chuyên môn, nghiệp vụ cao để huấn luyện cho sinh viên đạt kết quả cao trong thực hành nghề nghiệp.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo- Chiến lược phát triển giáo dục Việt Nam 2009- 2020, **NXB Giáo dục**
2. Hội nghị chuyên đề (8/2002) “Đổi mới phương pháp dạy và học”, **Trường Đại học Sư phạm Kỹ thuật, Thành phố Hồ Chí Minh.**
3. Nguyễn Trung Kiên (2001), *Phương pháp sư phạm Thanh nhạc*, **Bộ Văn hóa thông tin- Nhạc viện Hà Nội - Viện Âm nhạc**
4. Nguyễn Trung Kiên (2009), *Chủ nhiệm công trình, “Đa dạng hóa mô hình đào tạo âm nhạc Việt Nam trong giai đoạn mới”, Đề tài trọng điểm cấp Bộ, Học Viện Âm Nhạc Quốc Gia Việt Nam*
5. Vũ Tự Lân (2006), *“Công chúng và thẩm mỹ âm nhạc”, Văn hóa nghệ thuật*
6. Nguyễn Đức Lộc (1968), *Nghệ thuật diễn viên, Nxb Văn hóa – Nghệ thuật Bộ Văn hóa*
7. N.ToporpoKop (1985), *Kỹ thuật diễn viên, người dịch Nguyễn Nam, Nxb Hội NSSK Việt Nam*
8. Lê Thị Minh Xuân (2015), *Một số giải pháp nâng cao hiệu quả đào tạo Thanh nhạc chuyên nghiệp trong giai đoạn mới, Luận án Tiến sĩ*